

til, at denne Forpligtelse kan faae et saa lidet Omfang som muligt, „og dette Lovforslag“ fortsætter den høitærede Taler, „er et væsentligt Middel til at arbejde mod, at Fattigondet skal gribe om sig“. Der turde det være mig tilladt at bede det høitærede Medlem om at tænke denne Tanke til Ende. Jeg negter ikke, at i Diebliffet og i visse giorte Tilfælde kan man tænke sig, at en Husmand, der ikke kan opnaa Laan i sin Eiendom eller ikke opnaa Laan stort nok til, at han kan blive siddende — thi det er vel Reglen, at man ikke kan opnaa Laan saa store, som man ønsker dem —, bliver nødt til derfor at afhænde sit Hus og snarere end ellers falder Kommunen til Byrde. Det negter jeg ikke, men tage vi Sagen i sine store Træk og i sin Almindelighed, kan det dog vist neppe regnes for at være et Gode for et Land, at Eiendommene i dette Land, store og smaa, ere stærkt forgjældede. Det kan man umulig tro. Her aabner man imidlertid for en vis Klasse, og netop den Klasse, som ikke staar Kommunen saa overordentlig fjern, en let Afgang til at faae sine Eiendomme stærkt forgjældede. Man kan sige: Ja, ganske vist, men der er vel ikke nogen stor Tilbøjelighed for disse Folk til uden Nødvendighed at gribe til saadanne Midler, og faae deres Eiendomme forgjældede. So, der er; thi det er jo engang givet, at denne Samfundsklasse ikke lever under saa blide Raar, at den jo vaander sig under mangt et Savn; den har mange virkelig berettigede Ønsker til at nyde forskellige Ting, til at give sig selv og Børnene bedre Betslædning, til at bo hyggeligere, bedre og sundere, til at lade sine Børn arbejde mindre; der er kort sagt hos dem mange Ønsker, som langt fra kunne kaldes uberettigede. Naar man imidlertid giver dem en let Velighed til at faae disse Ønsker opfyldte, bliver Tilfældet jo dette, at Eiendommene blive stærkt forgjældede. Hvorledes er Tilfældet imidlertid nu? Nu lever Husmanden under disse trykkede Forhold under disse store Savn, men Reglen er dog den, at han slaar sig igennem; han faaer sine Børn opvokset til den Tid, da de kunne drage ud og selv forsørge sig, og det sker i Reglen ved den Tid, da Manden mister sin bedste Arbeidskraft, og derved lettes i overordentlig høj Grad Byrden for ham i Hjemmet ved at vinde den tilstræffelige Ernæring. Det er derfor heller ikke sjældent, at den for Hus-

mændene for Næringsforsørger mest frie Tid er Tiden omkring de 50 Aar, naar Børnene kunne sørge for sig selv, og naar han selv endnu kan gjøre en temmelig god Dagsgjerning og fortjene lidt endnu, men naar der saa er gaet adskillige Aar, kommer der igjen en drøi Tid for ham. Han bliver gammel, kan Intet fortjene, og han staar da overfor det Spørgsmaal, hvorledes han skal sørge for sin Alderdom. Hvad gjør han da, og hvad sker der da over det ganske Land? Han overlader sit Hus til sin Søn eller Svigersøn eller i Mangel deraf til en Fremmed, mod at den, der overtager Stedet, paatager sig den Forpligtelse, at forsørge ham og hans Hustru for deres Levetid; men nu er Huset stærkt forgjældet, og hvem vil saa overtage Huset med en saadan Forpligtelse? Ingen! Og hvem skal da forsørge de gamle Husmandsfolk, naar de ikke længere selv kunne? Jeg tror, det bliver Kommunerne. Jeg vil imidlertid ikke længere opholde mig ved denne Side af Sagen, men jeg fandt en særlig Anledning til at gaa ind derpaa, da den var stærkt fremdragen, og jeg tror, at den kunde trænge til at ses ogsaa i en anden Belysning. Jeg skal lade alle disse større Spørgsmaal, det principielle, det finansielle, det statsøkonomiske og det sociale, ligge, idet det er mit Hovedsiemod her at motivere min Afstemning imod Lovforslaget med en Paavisning af, at Lovforslaget i sin nuværende Stikelse, selv om man kaster alle disse Hensyn bort, selv om de slet ikke ere tilstede, efter min Formening er grumme lidet egnet til i Virkeligheden at føre de gode Hensigter, der have afgivet Grunden dertil, frem i Livet. Disse gode Hensigter ere jo vel navnlig at række denne mindre vel stillede Samfundsklasse en hjælpende Haand, og da særlig i Form af en let Afgang for den danske Husmandsstand til billige Laan. Jeg tør tro, at det er det, der er Lovens Hensigt. For at betragte, hvorledes det forholder sig med denne for Husmandsstanden lette Afgang, vil det være nødvendigt først at undersøge, hvoraf Husmandsstanden bestaar. Det kan maasse være lidt vanskeligt nagsigtigt at bestemme det. Sæltfald kan Ordet tages dels i en mere udvidet Forstand og dels i en snævrere Betydning. Jeg vil holde mig til den sidste, for ikke at vække en for stærk Modsigelse. Jeg tror ogsaa, at den sidste Betydning ligger nærmere ved Lovforslagets Tanke. Naar